

Asia: VN/33623/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Mahdollistaako luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetty ratkaisuehdotus suomalaisten rekisteritietojen käytön kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä?

Jos ei, perustele miksi [Hallituksen esitys tavoittelee muutoksia, joiden avulla tietojen käyttäminen olisi mahdollista myös muualla kuin Suomessa sijaitsevilla tietoturvalisissä käyttöympäristöissä. Hallituksen esityksen tavoitteena on näin mahdollistaa tietoturvan ja tietosuojan korkean tason säilyttäen suomalaisten tietojen käyttö kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä. Ehdotuksen mukaan tietoturvalisyyden arviointeja voisivat toteuttaa myös akkreditoituneet sertifiointielimet. Lakiehdotuksessa tuodaan esille, että toisiolaissa säädettäisiin tieturvalisille käyttöympäristöille asetettavista vaatimuksista yleisellä tasolla ja Tietolupaviranomainen antaisi tarkemmat määräykset (s. 12). Tämä asettaa Tietolupaviranomaiselle laajan resurssi- ja päivitystarpeen pitää määräykset vaatimuksista ajantasalla. Tämä on huomioitu myös lakiehdotuksessa (s. 14). Kansainvälisessä ympäristössä tapahtuva kommunikointi kriteereistä vaatii myös osaltaan osaamista viranomaiselta; kokonaisuudessaan lakimuutoksessa on varmistuttava riittävästi siitä, että viranomaisella on tosiallisesti mahdollista ohjeistaa ja neuvoa muutoksessa eri toimijoita. Kuten lakiehdotuksessakin on tuotu ilmi, suomalainen toisiolaki on kansainvälisesti hyvin ainutlaatuista sääntelyä (s. 18). Kansainvälisen tutkimuksen kannalta tämä voi johtaa siihen, että kansalliseen lainsäädäntöön perehtyminen voidaan helposti nähdä tilanteessa aikaa ja resursseja vievänä asiana, joka ei tule eteen muiden kansallisten lainsäädäntöjen piirissä. Tällöin lakiehdotuksessa esitetty tavoite kansainvälisen tutkimusyhteistyön sujuvoittamisesta voi jäädä tosiallisesti toteutumatta siinä laajuudessa kuin lainsäädännöllä tavoitellaan.]

Onko jokin ehdotuksessa esitetty muu toteuttamisvaihtoehto parempi kuin esitetty ratkaisuehdotus?

2) Yhteiseurooppalaiset ratkaisut [Yhteiseurooppalaisen sääntelyn kehittäminen loisi pohjaa erityisesti eurooppalaiselle tutkimusyhteistyölle ja varmistaisi osaltaan tietoturvan ja korkean tietosuojan huomioimisen Euroopassa. Ottaen huomioon myös EU:ssa käynnissä olevat hankkeet asian tiimoilta (s. 17), yhteiseurooppalaisia ratkaisuja asiaan voinee olla tulevaisuudessa tulossa joka tapauksessa. Kansainvälisen tutkimuksen kannalta eurooppalainen sääntely myös vahvistaisi säännösten asemaa ja tuntemusta yksittäistä valtiota laajemmalla alueella. Vaikka toisiolain

muutokset toteutettaisiinkin nyt käsillä olevan lakiehdotuksen mukaisesti, tulisi Suomen olla aktiivisena mukana ja vaikuttamassa eurooppalaisen sääntelyn kehitykseen.]

Mitä muita ratkaisuvaihtoehtoja olisi mahdollista esittää kansainvälisen tutkimusyhteistyön toteuttamiseksi? Perustelut ratkaisuvaihtoehdolle.

-

Muut hallituksen esityksen luonnosta koskevat huomiot.

Kuten luonnoksessakin on huomioitu, lakimuutos vaikeuttaisi Valviralle annettua tehtävää valvoa ja edistää tietoturvallisten käyttöympäristöjen tietosuojaa ja tietoturvaa koskevia vaatimuksia. Lakiehdotuksessa tuodaan esille, että käytännössä valvontamahdollisuudet rajoittuisivat Suomessa oleviin ympäristöihin. Valvira voisi kuitenkin antaa määräyksiä tietoturvallisten käyttöympäristöjen valvonnasta. (s. 14). Valviran tosiallisesti rajattu mahdollisuus valvoa käyttöympäristöjä Suomen ulkopuolella on riski, jota tulisi tarkastella erityisen tarkkaan lainsäädännön tavoitteiden varmistamiseksi.

Lakimuutoksen tavoite on itsessään erittäin suotava muutos, jolla osaltaan varmistetaan suomalaisen tutkimusyhteistyön mahdollisuuksia kansainvälisessä tutkimusyhteistyössä.

Nieminen Sanni
Essote